

Læreplan i vg3 buntmakerfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 15.juni 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 buntmakerfaget handler om å utvikle klær og andre produkter av pels fra ulike dyr. Gjennom praktisk arbeid i tradisjonelle buntmakerteknikker i nyproduksjon, omsøm og reparasjoner utvikler lærlingene kunnskap om materialer og stilarter i håndverket. Faget skal utvikle yrkesutøvere som kan dekke behovet for tradisjonelt buntmakerarbeid, målsøm, omsøm, reparasjoner og vedlikehold av ulike pelsprodukter, til et bredt spekter av kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 buntmakerfaget skal ruste lærlingene til å utvikle produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med framstilling av tradisjonelle og nye pelsprodukter. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for fremtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Buntmakerarbeid

Kjerneelementet buntmakerarbeid handler om design og framstilling av pelsverksprodukter. Det innebærer å sortere og vurdere skinnets kvalitet, egenart og bruk. Buntmakerarbeid handler om å bearbeide skinn og bruke ulike teknikker for sammenføring, omsøm og reparasjon av pelsplagg. Videre handler buntmakerarbeid om å bruke verktøy og maskiner og om vedlikehold og oppbevaring av pelsprodukter. Det innebærer å arbeide i tråd med gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet, deriblant ergonomiske arbeidsstillinger, trygge arbeidsrutiner og bruk av verneutstyr, datablad og bruksanvisninger som en integrert del av alt buntmakerarbeid.

Pels og materiallære

Kjerneelementet pels og materiallære handler om forholdet mellom form, farge og funksjon i arbeid med pels og tekstile materialer. Det innebærer å forstå sammenhengen mellom det særegne ved pels som materiale og de mulighetene og begrensningene dette gir i arbeidet med pels. Kjerneelementet

handler også om de ulike pelsdyrartene og bruksområdene deres innenfor buntmakerarbeidet.

Økonomi og service

Kjerneelementet økonomi og service handler om veiledning, design og framstilling av produkter basert på kundens ønsker. Det innebærer å formidle muligheter for gjenbruk, vedlikehold og oppbevaring. Videre handler det om å beregne materialforbruk og produksjonskostnader og om å markedsføre buntmakerprodukter.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 buntmakerfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og evne til problemløsning og om å utvikle identitet og ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor buntmakerfaget.

Bærekraftig utvikling

I vg3 buntmakerfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk rundt valg av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk. Det innebærer å legge vekt på dyrevelferd og produksjon av holdbare produkter som muliggjør videre vedlikehold og reparasjon. Videre handler det om å skape nye buntmakerprodukter med god og varig kvalitet. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 buntmakerfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder, leverandører, kolleger og andre samarbeidspartnere og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer produkter og metoder alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 buntmakerfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer også å lage arbeidsbeskrivelser og å presentere og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer til kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Videre innebærer det å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 buntmakerfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder og illustrasjoner. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Videre innebærer det å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 buntmakerfaget innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter. Videre innebærer det å konstruere mønstre, beregne rykk, antall skinn, hårlengde, vinkler, størrelser og styrkeforhold. Videre innebærer det å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 buntmakerfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere, presentere og markedsføre eget arbeid. Digitale ferdigheter innebærer videre å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering vg3 buntmakerfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre og dokumentere egen arbeidsprosess fra idéskisse til ferdig produkt
- vurdere og velge materialer og teknikker ut fra bestillinger, økonomiske rammer, frister og ressursforvaltning
- vurdere, sortere og klargjøre løsskinn ved å markere grotzen, svanger, kors, barflekker og hårfeil
- beregne flateinnhold og sømtap og svinn ved rykking, og beregne antall rykk, rykk lengde og rykkvinkel som skal brukes i hvert enkelt tilfelle
- gjøre rede for beredning, farging, håring og lengde på ulike skinn og kunne beregne materialforbruk for ulike skinn og anvende denne kunnskapen i eget arbeid
- anbrakke og spikre, overspikre, snittspikre og kilespikre ulike skinn og modeller
- ta mål, lage og tilpasse mønstre og foreta innprøving på kunde
- velge og anvende ulike tradisjonelle håndsømsteknikker
- bruke ulike rykketeknikker, som å rykke inn og ut, utføre trapperykking og svingrykking, og forklare forskjellen på A-, V-, W- og M-rykk
- velge og bruke ulike gallonerings- og sammenføringsteknikker, som luftgallonering og gallonering med inn- og utrykking
- forsette og skjøte skinn ved påkasting og sakketeknikker
- renskjære og ferdigstille pelsplagg med underarbeid, lukning, støttestoffer, fôr og andre tekstiler og skintyper, som semsket og nappaskinn
- vurdere gjenbruksmulighetene på eldre plagg før gjennomføring av rens, reparasjoner, vedlikehold og omsøm, og gjøre rede for oppbevaring av pelsprodukter
- velge og bruke kjemikalier i tilvirking av pelsprodukter og gjøre rede for hvordan utførelse, gjenbruk og avfallshåndtering påvirker helse, miljø og sikkerhet
- veilede kunder i valg av materialer, passform og design
- bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder og andre samarbeidspartnere
- presentere og markedsføre egne produkter og produkter ut fra bestillinger, og gjøre rede for hvordan ulike valg av materiale kan påvirke produktets pris, design og varighet
- velge og bruke verktøy, pelsmaskin og andre symaskiner i produksjon, foreta enkle justeringer og vedlikehold av disse og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet i arbeidet på verkstedet
- gjøre rede for tradisjoner, trender og særpreg i buntmakerfaget og bruke kunnskapen i eget arbeid
- vurdere og artsbestemme pelsdyr og gjøre rede for dyrenes opprinnelsesland
- gjøre rede for etikk og dyrevelferd i pelsdyrhold, forklare frednings- og fangstbestemmelser og ivareta intensjonen i bestemmelsen i eget arbeid
- beregne tid og pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom produktvalg, produktivitet og lønnsomhet

- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 buntmakerfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 buntmakerfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 buntmakerfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på fem til sju virkedager.